

КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ: ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМКИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Вадим Харченко,
*доцент кафедри права Сумського державного
університету, кандидат юридичних наук*

Становлення цивілізованої системи господарювання і пов'язаної з нею конкуренції між господарюючими суб'єктами (підприємцями) створює нагальну потребу забезпечення захисту об'єктів права інтелектуальної власності, система яких базується на конфіденційності. На відміну від традиційних виключних прав (авторського права та патентного права), які надають їх володарю абсолютну охорону відповідних об'єктів незалежно від будь-яких суб'єктивних обставин, виключні права інтелектуальної власності, які базуються на конфіденційності, охороняють лише права та інтереси їх володарів, і лише за умов, що вказаними особами здійснюються заходи щодо збереження режиму конфіденційності цих об'єктів.

Дослідженням проблем кримінально-правової охорони комерційної таємниці присвячені праці В.Б. Волженкіна, О.І. Перепелиці, Л.Д. Гаухмана, С.В. Максимова, А.С. Нерсесяна та ін. Також важливе значення для вирішення цього питання мають праці вчених-цивілістів О.А. Підпригори, О.А. Пушкіна, В.І. Жукова, Р.Б. Шишки, В.А. Дозорцева, О.А. Чобота, І.І. Дахно, І.Б. Ткачука та ін. Але в сучасних умовах побудови цивілізованих ринкових відносин,

забезпечення соціальної орієнтації економіки, інноваційного соціально-економічного розвитку ця проблема-тика набуває особливого значення, тому її наукова розробка не втрачає своєї актуальності.

Окремі вітчизняні науковці відносять існуючу систему кримінально-правової охорони комерційної таємниці до господарських злочинів, що посягають на права інтелектуальної діяльності [1, с. 10]. Але така класифікація взагалі є хибною і не відповідає змісту права інтелектуальної власності на комерційну таємницю. Виходячи з таких підходів, порушення прав на комерційну таємницю розглядаються лише крізь призму спричинення шкоди суб'єкту господарювання (при здійсненні господарської діяльності). В той час як ст. 505 Цивільного кодексу України [2] (далі — ЦК України), як і глава 46 зазначеного Закону в цілому, не обмежують сфери існування інформації, яка є комерційною таємницею, лише зазначаючи характер таких відомостей: відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру. Таким чином, зазначена А.С. Нерсесяном система кримінального законодавства не охоплює охороною комерційну таємницю, як

один із об'єктів права інтелектуальної власності, якщо вона не пов'язана із здійсненням господарської діяльності.

Закономірність розгляду змісту права інтелектуальної власності на комерційну таємницю та безпосередньої сутності цього об'єкта права інтелектуальної власності обумовлені необхідністю кримінально-правової характеристики будь-якого злочину або групи злочинів саме через аналіз складу злочину (об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта, суб'єктивної сторони) і перш за все об'єкта та предмета злочину.

У зв'язку з цим слід зазначити, що право на комерційну таємницю базується не на юридичній монополії правовласника, а на фактичній: тобто безпосередньо на особу, яка є володільцем інформації, що визнана комерційною таємницею, покладається обов'язок щодо збереження цієї інформації в таємниці (збереження монополії) [3, с.264]. Таким чином, за своєю суттю інститут комерційної таємниці, як і інші інститути інтелектуальної власності, обмежує доступ третіх осіб до специфічних інформаційних ресурсів їх володільця, утворюючи завдяки цьому умови його монопольного становища. В обох випадках монопольне володіння інформацією, що обумовлює зниження витрат нижче існуючого на ринку конкурентного рівня, сприяє здобуттю монопольного становища [4, с. 68-69]. В той же час, при спрямованості комерційної таємниці та інших інститутів права інтелектуальної власності на досягнення однієї і тієї ж мети, вони мають і суттєві відмінності.

Патент, як форма контракту, повністю розкриває формулу винаходу достатньо для того, щоб пред-

мет винаходу міг бути виконаний належним чином третіми особами. Відповідно, патентний захист має сенс лише у випадках, коли формула винаходу у будь-якому разі може бути виявлена безпосередньо із самого винаходу. За таких умов без відповідного патентного захисту копіювання винаходу стає доступним та відносно дешевим засобом (наприклад, у формі зворотного проектування). Водночас можливі винаходи (наприклад, технологічні процеси), що є новим, більш ефективним засобом виробництва певного, вже добре відомого, виробу. У цьому разі, коли спосіб виробництва не може бути встановлений безпосередньо із самого виробу, доцільно тримати таку інформацію в таємниці. Більш того, у таких випадках патентний захист може нашкодити володарю патенту, оскільки треті особи матимуть можливість вивчити формулу винаходу і застосувати її у своєму виробництві. Витрати щодо пошуку порушника патенту, які вимушений нести володар патенту, будуть спільно-мірними із розміром роялті, що отримує володар патенту від продажу ліцензій добросовісним набувачам [5, с.153-154].

Виходячи із цього, сукупність інститутів, з якими взаємодіє особа у разі прийняття рішення про збереження певних відомостей в таємниці (комерційна таємниця), є альтернативою іншому інституту інтелектуальної власності — патентному праву. Вирішальним фактором, що впливає на інституціональний вибір, Б. Претнар визначає альтернативу можливості (неможливості) розкриття конкретних відомостей через виріб [6, р. 185]. Про достатньо високу ефективність захисту відомостей за допомогою визнання її

ЗАХИСТ ПРАВ

комерційною таємницею засвідчує світовий досвід. Так рецептура виготовлення поширеного у всьому світі напою "КОКА-КОЛА"® зберігається в таємниці понад 100 років THE COCA-COLA COMPANY і застрахована від розголошення та поширення (промислового шпіонажу) на суму \$43 млн. [7, с. 47].

Як вже зазначалося, діюче цивільне законодавство України розглядає комерційну таємницю виключно як один із об'єктів права інтелектуальної власності. Але натеper Кримінальний кодекс України [8] (далі — КК) передбачає відповідальність за незаконні дії щодо комерційної таємниці (статті 231 та 232 КК) і відносить їх до злочинів у сфері господарської діяльності (розділ VII Особливої частини КК України). Безумовно, реалізація права на комерційну таємницю пов'язана певним чином із здійсненням господарської діяльності. Але в теперішній час взагалі важко визначити сфери, досягнення у яких не мають комерційної цінності і які не беруть участі в економічному кругообігу.

Для правильного визначення місця права інтелектуальної власності на комерційну таємницю в системі кримінально-правової охорони слід зазначити, що злочин завжди спрямований на спричинення шкоди об'єктивно існуючим суспільним відносинам. Положення про те, що суспільні відносини є об'єктом злочину, не тільки переважає в науці кримінального права, але і знайшло своє закріплення безпосередньо в законі. При цьому структура суспільних відносин являє собою цілісну систему елементів, які її утворюють, мають взаємозв'язок та взаємодію між собою. У філософській і правовій науці структурними елемента-

ми суспільних відносин визначаються:

- 1) суб'єкт відносин;
- 2) предмет, з приводу якого ці відносини існують;
- 3) соціальний зв'язок (суспільно значуща діяльність) як зміст відносин [9, с. 27].

Суб'єктами суспільних відносин права інтелектуальної власності на комерційну таємницю є особи, які законно контролюють інформацію, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових невідома та не легкодоступна для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності. Особливості суб'єкта права на комерційну таємницю полягають у можливості декількох володарів та відсутності серед них автора.

По-перше, інформація, що є комерційною таємницею, може бути правомірно отримана або правомірно віднайдена декількома особами незалежно один від одного. Але, як вже відзначалося, реєстраційної системи закріплення права на комерційну таємницю не існує і не може існувати. У цьому випадку такі володільці інформації фактично взаємопов'язані між собою, оскільки для збереження конфіденційності інформації для третіх осіб вони вимушені, кожен із свого боку, застосувати адекватні існуючим обставинам заходи щодо збереження її секретності. По-друге, комерційна таємниця не може передбачати права авторства. Жоден із творців (створювачів) не має права авторства, оскільки воно є абсолютним пра-

вом і може належати лише одній особі. В деяких випадках у комерційній таємниці взагалі може і не бути автора, коли вона являє собою результат колективних послідовних зусиль багатьох осіб протягом тривалого часу (знання, досвід, навички). По-третє, первісним володільцем майнових прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю може бути не лише фізична, а і юридична особа, тому що первісне право не обумовлено творчою діяльністю його носія, і творчість не є обов'язковою ознакою цього виду права інтелектуальної власності.

Предмет суспільних відносин права інтелектуальної власності на комерційну таємницю це — інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не легкодоступною для осіб, звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить. У зв'язку з цим вона має комерційну цінність та є предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.

Зміст суспільних відносин права інтелектуальної власності на комерційну таємницю (соціальний зв'язок) полягає у тому, що лише володільць комерційної таємниці має:

- 1) право на використання комерційної таємниці;
- 2) виключне право дозволяти використання комерційної таємниці;
- 3) виключне право перешкоджати неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці;
- 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Для правильної кваліфікації вчиненого злочину обов'язковим є встановлення та правильне визначення предмета злочинів, передбачених статтями 231 та 232 КК України. В теперішній час зазначений предмет отримав у законодавстві України визначення "комерційна таємниця". В більшості ж країн всього світу застосовується визначення "ноу-хау" ("know how") [10, с. 3]. Слід наголосити, що обрану українським законодавцем термінологію щодо зазначення цього виду права інтелектуальної власності (комерційна таємниця) не можна визнати досконалою та обґрунтованою. В українській мові термін "комерція" передбачає таке його визначення — торгівля й пов'язані з нею справи [11, с. 444]. Тобто, визначаючи таємницю як комерційну, більшість громадян і навіть фахівців пов'язує її саме з торговельною або господарською діяльністю. Але ч. 2 ст. 505 ЦК України вказує на віднесення до комерційної таємниці не тільки відомостей технічного, організаційного, комерційного, виробничого, а і також іншого характеру, тобто наведений перелік не є вичерпним.

Поряд із комерційною таємницею у міжнародних угодах, національних законодавствах інших країн та юридичній літературі одночасно застосовуються і такі терміни: "секрети промислу", "секрети виробництва", "промислова таємниця", "виробнича таємниця", "торговельна таємниця", "закрита інформація", "службова таємниця". Зміст цих термінів, обсяг майнових прав на них та режим їх правової охорони свідчать про те, що у більшості випадків така різноманітна термінологія обумовлена або складнощами перекладу, або співвідношенням

ЗАХИСТ ПРАВ

"частина — ціле", або тим, що деякі з них не відносяться до права інтелектуальної власності.

Наприклад, інформація з обмеженим доступом, яку можна визначити як "професійна таємниця" або "службова таємниця", і що зазвичай асоціюється із відомостями, збереження яких в таємниці покладається на представників певних професій спеціальними законами або окремим законом щодо працівників всіх професій, — "лікарська таємниця" (ст. 40 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" [12]), "банківська таємниця" (ст. 1076 ЦК України, ст. ст. 60-62 Закону України "Про банки і банківську діяльність"), "адвокатська таємниця" (ст. 9 Закону України "Про адвокатуру" [13]), "таємниця вчинюваних нотаріальних дій" (ст. 8 Закону України "Про нотаріат" [14]), "державна таємниця" (ст. 8 Закону України "Про державну таємницю" [15]) та ін. Зазначені види таємниці не є результатом інтелектуальної діяльності і не можуть бути віднесені до об'єктів права інтелектуальної власності.

В свою чергу, стаття 505 ЦК України визначає, що комерційна таємниця підлягає правовій охороні лише у разі, якщо ці відомості в цілому чи в певній формі та сукупності її складових:

- 1) мають дійсну або потенційну комерційну цінність;
- 2) є невідомими для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить;
- 3) не є легкодоступними для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить;
- 4) до них немає вільного доступу на законних підставах;

5) є предметом адекватних та належних існуючим обставинам заходів щодо збереження їх секретності, з боку особи, яка законно контролює ці відомості.

Недотримання зазначеної сукупності умов, або хоча б однієї з них, що призвело до розголошення, використання або інших протиправних дій щодо комерційної таємниці виключає право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

Разом з цим постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 року № 611 "Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці" [16], обмежує коло відомостей (інформації), які можуть бути визначені як комерційна таємниця. Але вказані обмеження не поширюються на відомості, що віднесені до комерційної таємниці за міжнародними договорами. Проте віднесення інформації до переліку відомостей, що не становлять комерційної таємниці, не накладає на їх володільця обов'язків відкрити до них вільний доступ всіх бажаючих. Більш того, володільця такої інформації правомочний застосувати організаційні та інші заходи щодо обмеження доступу до такої інформації фізичних та юридичних осіб, які не мають визначеного законом права ознайомлюватися з такими відомостями. Разом з тим, у випадку розголошення або іншого використання таких відомостей, зазначене не може розглядатися як порушення прав на комерційну таємницю і не утворює складу відповідного злочину.

В процесі обміну інформацією з державними органами особа, яка правомірно визначила інформацію комерційною таємницею у встановлених законом випадках, вимушена

надавати за запитом представників державних установ відомості, що виходять за межі зазначеного вище переліку, і становлять комерційну таємницю. Така інформація також може надаватися до державних органів з метою отримання встановленого законом дозволу на діяльність, пов'язану з виробництвом фармацевтичних, сільськогосподарських, хімічних продуктів, що містять нові хімічні сполуки. У цьому разі такі відомості охороняються як спільна комерційна таємниця, а обов'язки щодо їх збереження в державних органах повинні покладатися на відповідних службових осіб цих установ.

Виходячи з цього, у разі вчинення злочину, комерційна таємниця одночасно є:

- 1) предметом охоронюваних законом про кримінальну відповідальність суспільних відносин,
- 2) предметом злочинного впливу та
- 3) предметом злочину.

Розглядаючи об'єктивну сторону злочинів, що пов'язані із порушенням прав на комерційну таємницю, слід зазначити, що існуючі у законодавстві України недоліки охорони зазначених прав обумовлюють певні труднощі кримінально-правової характеристики об'єктивних ознак цих злочинів та помилкове тлумачення окремих положень діючого законодавства.

Визначення ознак об'єктивної сторони злочинного порушення прав на комерційну таємницю повинне бути обумовлено існуючою системою охорони зазначеного інституту права інтелектуальної власності цивільним, господарським, адміністративним та кримінальним законодавством України. Наявність такої

системи визначає необхідність кримінально-правової охорони лише у разі вчинення дій або настання наслідків, що виходять за межі вже визнаного як цивільний, господарський або адміністративний делікт. Такий підхід, з одного боку, дозволить виключити конкуренцію різних видів деліктів за одне й те саме діяння, а, з іншого боку, дозволить усунути прогалини у системі юридичної відповідальності. Визначення шкоди об'єкту кримінально-правової охорони, що є наслідком злочину, та кола суспільно-небезпечних діянь, які можуть спричинити такі наслідки, також повинно бути зумовлено існуючою системою охорони права на комерційну таємницю законодавством України.

Діюче кримінальне законодавство України передбачає як обов'язкову ознаку об'єктивної сторони складу злочину спричинення певних суспільно-небезпечних наслідків особі, яка законно контролює відомості (інформацію), що складає комерційну таємницю, у вигляді істотної шкоди. Разом з тим, ч. 3 ст. 164-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення [17] (далі — КУпАП) передбачає відповідальність у разі отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди (курсив автора — В.Х.) діловій репутації або майну іншого підприємця. Тобто вказані дії, що спричинили шкоду, але неістотну, вже виходять за межі адміністративного правопорушення і в той же час ще не відповідають ознакам об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 231 КК України.

На нашу думку, ця прогалина у законодавстві України підлягає ви-

правленню шляхом визнання або адміністративним правопорушенням, або злочином (що вважається більш доцільним) таких незаконних дій щодо комерційної таємниці, що призвели до спричинення шкоди особі, яка законно контролює цю інформацію (її володільцю).

Одночасно за ст. 231 КК вважається злочином отримання відомостей, що становлять комерційну таємницю, з метою розголошення чи іншого використання цих відомостей, а також незаконне використання таких відомостей, якщо це спричинило істотну шкоду. У зв'язку із цим, В.Я. Тацій, О.І. Перепелиця та В.М. Киричко визначають зазначене діяння як злочин з формально-матеріальним складом (формальний — для незаконного отримання комерційної таємниці та матеріальний — для використання комерційної таємниці) [18, с. 246-247]. Аналогічну позицію з цього питання займає і А.С. Нерсесян [1, с. 12].

З такою позицією, на нашу думку, важко погодитися. Як вже зазначалося, ч. 3 ст. 164-3 КУпАП визначає отримання комерційної таємниці з метою заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця як адміністративне правопорушення. Одночасно диспозиція ст. 231 КК вказує на отримання відомостей, що становлять комерційну таємницю, з метою розголошення чи іншого використання цих відомостей. Таким чином характер та зміст дій, що утворюють обидва зазначені делікти, повністю співпадають — отримання, тобто здобування, діставання чого-небудь певними зусиллями, якимись діями і т. ін. [11, с. 693]. Мета вчинення цих діянь також фактично співпадає — спричинення шкоди.

При цьому слід враховувати, що в окремих випадках отримання відомостей, які становлять комерційну таємницю, може бути наслідком невиконання або неналежного виконання обов'язку щодо збереження цієї інформації в таємниці особою, яка законно її контролює, оскільки право на комерційну таємницю базується не на юридичній монополії правовласника, а на фактичній.

Враховуючи наведене та настання різних видів юридичної відповідальності, а також положення ст. 506 ЦК України, доцільно передбачити лише такі ознаки об'єктивної сторони порушення прав на комерційну таємницю: дві альтернативні дії — незаконне (неправомірне) використання або розголошення комерційної таємниці і настання суспільно небезпечних наслідків — спричинення шкоди особі, яка законно контролює цю інформацію. Безумовно, за умови наявності між ними причинного зв'язку. Питання визначення порядку розрахунку шкоди, завданої порушенням права на комерційну таємницю, натепер є достатньо розглянутим як у галузі права [19, с. 86-91; 20, с. 46-47], так і в економічній теорії [21].

Немає будь-яких сумнівів, що з суб'єктивної сторони діяння, яке полягає у порушенні права на комерційну таємницю, може бути вчинене лише умисно. Але щодо настання суспільно небезпечних наслідків у вигляді спричинення шкоди особі, яка законно контролює цю інформацію, вина може бути як у формі умислу, так і необережності. Це обґрунтовано відносить злочин, що розглядається, до групи умисних злочинів. Мотив та мета використання відомостей, що становлять комерційну таємницю, за діючим кри-

мінальним законодавством України не є обов'язковими ознаками суб'єктивної сторони складу цього злочину. Слід також зазначити, що суб'єктом злочину, передбаченого статтею 231 КК України натепер є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, без будь-яких додаткових ознак або обмежень.

В той же час суб'єктом злочину, передбаченого статтею 232 КК, є особа, якій відомості, що становлять комерційну таємницю, стали відомі у зв'язку з професійною або службовою діяльністю. Тобто юридичною підставою для такого відношення винного до комерційної таємниці є певні цивільно-правові, трудові відносини, чи договірні відносини, спеціальне доручення або службові повноваження. Таким чином, вчиняючи злочин, передбачений статтею 232 КК, особа порушує не тільки права інтелектуальної власності на комерційну таємницю, але і юридичні підстави, відповідно до яких такі відомості стали їй відомі. Тобто поряд з основним безпосереднім об'єктом цього злочину (права інтелектуальної власності на комерційну таємницю), слід визначити і додатковий безпосередній об'єкт — належне виконання особою покладених на нього особливих обов'язків, пов'язаних із наданою йому довірою щодо ознайомлення з відомостями технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, які є комерційною таємницею.

На підставі викладеного, ми обґрунтовано вважаємо вчинення таких дій особою, якій ця таємниця стала відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю, більш суспільно небезпечними. Усе це обумовлює необхідність або виз-

нання вищенаведеного в якості кваліфікуючої ознаки діяння, яке полягає у порушенні права на комерційну таємницю, та потребує встановлення більш суворих видів її розмірів покарання, що відповідає такому двооб'єктному посяганням. Діюче ж кримінальне законодавство навпаки визначає таке посягання як менш суспільно небезпечне, порівняно із злочином, передбаченим ст. 231 КК, і встановлює лояльніші розміри та види покарання.

Так само незрозумілим і таким, що суперечить здоровому глузду, є визначення в діючому законодавстві окремих ознак об'єктивної та суб'єктивної сторін складу злочину, передбаченого ст. 232 КК України.

По-перше, диспозиція зазначеної норми вказує на протиправних характер лише дій, пов'язаних із розголошенням комерційної таємниці, в той час, як ст. 506 ЦК України вказує, що до майнових прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю належить перш за все право на її використання. Таким чином, за діючим КК України, в разі використання зазначеною особою відомостей, що становлять комерційну таємницю, особа, якій ця таємниця відома у зв'язку з його професійною або службовою діяльністю, взагалі не підлягає кримінальній відповідальності.

По-друге, на нашу думку, зазначений склад злочину не повинен містити вказівку на спеціальний мотив — користь чи інші особисті мотиви, тому що ця ознака (спеціальний мотив) жодним чином не впливає на правомірність або неправомірність діяння в цілому. Так, наприклад, немає жодних підстав для відсутності або зменшення ступеня суспільної небезпеки діяння у ви-

падку вчинення його в інтересах третіх осіб. Ми вважаємо вказівку на спеціальний мотив вчинення діяння при порушенні права на комерційну таємницю взагалі зайвим, оскільки особа у цьому випадку перевищує свої повноваження і вчиняє певні протиправні дії з використанням свого професійного або службового становища.

По-третє, визначаючи ознаки суб'єктів цього злочину, вважаємо за необхідне виключити з їх кола службових осіб. Порушення права на комерційну таємницю з боку службових осіб передбачає незаконне (неправомірне) використання або розголошення таких відомостей, що зумовлені службовим становищем такої особи і пов'язані з її владними чи службовими повноваженнями, вчинене без особливого дозволу особи, яка законно контролює ці відомості. Згідно із підпунктом б) абз. 2 п. 5 постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 року № 15 "Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень" під перевищенням влади або службових повноважень тут треба розуміти вчинення дій, виконання яких дозволяється тільки з особливого дозволу, за відсутності такого дозволу з боку особи, яка законно контролює відомості, що є комерційною таємницею. Відповідно до п. 6 цієї постанови, істотна шкода при порушенні прав комерційної таємниці полягає у заподіянні суспільно небезпечних наслідків нематеріального характеру, а саме — у порушенні охоронюваних Конституцією України чи іншими законами прав та свобод людини і громадянина або у створенні обставин й умов, що ускладнюють виконання підприємством,

установою, організацією своїх функцій. Враховуючи положення п. 17 зазначеної постанови, порушення права на комерційну таємницю з боку службової особи не є спеціальним видом перевищення влади або службових повноважень і підлягає кваліфікації за сукупністю злочинів.

Таким чином, основними напрямками вдосконалення кримінально-правової охорони комерційної таємниці за діючим кримінальним законодавством України є:

1. Систематизація та впорядкування норм щодо кримінально-правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, до яких відноситься і право інтелектуальної власності на комерційну таємницю, в системі Особливої частини КК України.

2. Розмежування кримінально-правових норм щодо порушення прав на комерційну таємницю та прав на банківську таємницю відповідно до неоднорідності як родового об'єкта, так і предмета цих злочинів.

3. Встановлення кримінальної відповідальності лише за використання та розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю, а також виключення із кола злочинних діянь отримання цих відомостей, як адміністративного правопорушення.

4. Визначення суспільно-небезпечними наслідками порушення права на комерційну таємницю як простого (основного) складу злочину, тобто спричинення шкоди особі, яка законно контролює цю інформацію.

5. Виключення із числа обов'язкових ознак суб'єктивної сторони порушення права на комерційну таємницю із спеціальними метою та мотиву його вчинення.

6. Вчинення цього злочину особою, якій відомості, що складають комерційну таємницю, стали відомі у зв'язку з її професійною або службовою діяльністю, розглядати не як окремих склад злочину, а як кваліфікуючу (обтяжуючу) ознаку складу злочину.

7. Так само, як кваліфікуючі (обтяжуючі) ознаки складу злочину розглядати спричинення особі, яка законно контролює цю інформацію, істотної шкоди, шкоди у великому

або особливо великому розмірі, вчинення злочину повторно, за попередньою змовою групою осіб або організованою групою.

8. У разі незаконного використання або розголошення відомостей, що складають комерційну таємницю, службовою особою вчинене має кваліфікуватися ще й за ст. 365 КК України (за сукупністю злочинів). ◆

Список використаних джерел:

1. Нерсесян А.С. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / А.С. Нерсесян. — К., 2008. — 19, [2] с.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № № 40-44. — Ст. 356.
3. Крайнев П.П. Судові експертизи у сфері інтелектуальної власності / Крайнев П.П., Ковальова Н.М., Мельников М.В.; за ред. П.П. Крайнева. — Вінниця: "Поліграфічний центр "Фенікс", ДІВП ВАТ "Інфраком" — "Інфраком-Г", 2008. — 376 с.
4. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності: [навчальний посібник]. / Дахно І.І. — К.: Либідь, 2003. — 200 с.
5. Елисеєв А.Н., Институциональный анализ интеллектуальной собственности: [учебн. пособие.] / А. Елисеєв, И. Шульга — М.: ИНФРА-М, 2005. — 192 с.
6. Pretnar Bojan. Intelektualna lastina v sodobni konkurenci in poslovanju: pravne osnove, ekonomska analiza in podjetiski cilji. — Ljubljana: GV Založba, 2002.
7. Жданов А.А. Изобретательство—стандартизация—патентование./ Жданов А.А. — М.: Издательство стандартов, 1980. — 220 с.
8. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-ІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № № 25-26. — Ст. 131.
9. Тацій В.Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України: [навч. посіб.] / Тацій В.Я. — Х., УкрЮА, 1994. — 76 с.
10. Чобот О.А. "Ноу-хау" та договір на його передачу. Автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / О.А. Чобот. — Х., 1994. — 24 с.
11. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Бусел.] — К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2003. — 1440 с.
12. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 4. — Ст. 19.
13. Про адвокатуру: Закон України від 19 грудня 1992 р. № 2887-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 9. — Ст. 62.

14. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 р. № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.
15. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 16 — Ст. 93.
16. Зібрання постанов Уряду України. — 1993. — № 12. — Ст. 269.
17. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1984. — додаток до № 51. — Ст. 1122.
18. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / [Баулін Ю.В., Борисов В.І., Гавриш С.Б. та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — [3-є вид.]. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 624 с.
19. Руденко Л. Порядок відшкодування шкоди, завданої порушенням права суб'єкту господарювання на комерційну таємницю / Л. Руденко // Право України. — № 10. — 2008.
20. Правовые формы научно-технического сотрудничества / [под ред. Маслова В.Ф., Пушкина А.А.]. — Х., 1976. — 347 с.
21. Пономарева Е.Е. Коммерческая тайна в инновационном предпринимательстве: автореф. дис. на получение научной степени канд. экон. наук / Томский гос. ун-т. — Томск, 2002. — 23 с.

ЦІКАВО ЗНАТИ

ПОДВІЙНА КОРИСТЬ

Свого часу — гості відомого американського винахідника Томаса Едісона були дуже здивовані необхідністю прикладати чималі зусилля для відкриття хвіртки його будинка. Мовляв, чому такий геніальний винахідник не подбає про те, аби полегшити процес відчинення хвіртки. Натомість, Едісон відповідав, що конструкція хвіртки дуже геніальна, бо вона поєднана з насосом домашнього водопроводу. Кожний, відчиняючи хвіртку, закачував в цистерну двадцять літрів води.

Мабуть приклад Едісона надихнув японців на ідею отримання додаткової користі звичайного руху людини. На Токійській залізно-дорожній станції, пасажери приносять місту подвійну вигоду: платять за проїзд та ще й виробляють електричну енергію. На підлозі станції розміщено жовто-чорні 35 дюймові квадрати з зображенням сліду людини. В ці квадрати вмонтовано п'єзоелектричний генератор. Людина вагою не менш 60 кг., наступаючи на такий квадрат миттєво виробляє енергію 0,5 Вт. Цього цілком достатньо для живлення, наприклад, невеликої різдвяної ілюмінації вокзалу.

За матеріалами Інтернет ресурсів:

<http://www.nord.co.il/node/6483>

<http://hi-tech.mail.ru/news/item/2647/>

Інформацію підготувала **Ірина Петренко**